

GROOTS IN KLEIN FORMAAT

XXSmall toont niet alleen eeuwenoude poppenhuizen, maar ook prachtige hedendaagse miniatures, waaronder tientallen stoelen van Vitra en het zwartgeblakerde tafeltje van Maarten Baas.

TEKST: *Ellen Leijser* FOTOGRAFIE: *Graciela Rossetto*

Jet Pijzel is conservator kunstnijverheid en is vol enthousiasme over de poppenhuizen. Zij richtte de tentoonstelling *XXSmall. Poppenhuizen, poppen en miniatures* in. **Rechterpagina:** Kaleidoscope House met meubilair van Jasper Morrison, Karim Rashid en Ron Asad.

Waar moet u zijn:

XXSmall. Poppenhuizen, poppen en miniatures, tot en met 25 maart in het Gemeentemuseum in Den Haag.
www.gemeentemuseum.nl

Een tentoonstelling over poppenhuizen en miniatures. Mutsig? Allerminst! Je moet misschien wel even je eigen vooroordeel aan de kant zetten, maar als je met open blik de expositie XXSmall bekijkt, heb je vooral bewondering voor de verfijning en de prachtige details. Met conservator kunstnijverheid Jet Pijzel wandelen we langs grachtenhuizen, een Italiaans palazzo, een koninklijke boerderij en nog veel meer in xs-formaat. Pijzel is dé expert van ons land op het gebied van poppenhuizen. Ze neemt ons als eerste mee naar een Rietveld-huis. 'Dit is het pronkstuk uit New York, het komt uit het Brooklyn Museum. Rietveld heeft het ontworpen voor een familie die hij goed kende en die in Utrecht in een Rietveld-huis woonde.' Pijzel wijst op de zigzagstoeltjes die in het huis staan. 'Dit is als speelhuis gemaakt voor de kinderen van het gezin. Ze kregen het van Sinterklaas in 1952. Het gezin bestond uit vier dochters en een zoon. De meisjes hebben er nauwelijks mee gespeeld en de zoon, die later architect is geworden, heeft het geërfd.' Na een veiling in de jaren tachtig is het huis uit het Nederlands zicht verdwenen en in Amerika beland.

Helemaal intact

De poppenkamer ernaast is gebouwd in de periode van De Stijl. De strakke rood met grijze meubels hebben gele en zwarte accenten. 'Dit is nog steeds in bezit van de vrouw die het kreeg toen ze een meisje van zeven was. Ze heeft er nooit mee gespeeld, omdat ze het zo somber vond. Ze vond de kleuren niet aantrekkelijk.' Pijzel lacht: 'Dat is voor ons heel fijn, want daardoor is het zo mooi bewaard gebleven.' »

Met zijn kleurige transparante wanden is het Kaleidoscope House het hipste huis van het stel. 'Het is ontworpen door een architect die vond dat er zo weinig écht mooi speelgoed voor kinderen was. Beroemde hedendaagse ontwerpers als Jasper Morrison, Karim Rashid en Ron Asad hebben het meubilair ontworpen. Het huis was te koop in museumwinkels, maar omdat het te kostbaar was, is het helaas weer uit productie genomen.'

Miniatuur design

De vitrine met Vitra-miniaturen is als een Gesamtkunstwerk. Omdat de ministoeltjes op chronologische volgorde zijn geplaatst geeft het een prachtig beeld van de ontwikkeling van de beroemde ontwerpen. 'Vitra maakt deze miniaturen heel bewust. De belangrijkste modellen vanaf de negentiende eeuw zijn in miniatuur uitgegeven. Er zijn er bijna honderd. Het zijn echte verzamelobjecten. Iemand koopt een stoel en vindt het dan leuk om een klein-tje op het bureau te zetten. Jan des Bouvries verzamelt ze ook.'

Pijzel loopt langs de stoeltjes en wijst naar de Thonetstoel. 'Kijk, dat is de oudste, daar begint het mee. En moet je hier kijken, het olifantje. Is die niet enig? Eerlijk gezegd wist ik niet dat die van Charles & Ray Eames was, en dat-ie al zó oud is. Ongelooflijk. Ik vind dit het einde!' Tegenover de Vitra-

vitrine wordt de spotlight gezet op een aantal ienemienie voorwerpen van Nederlandse topontwerpers als Ineke Hans, Hella Jongerius en Richard Hutten. Het zwart geblakerde tafeltje is – uiteraard – van Maarten Baas. Een Nederlandse verzamelaarster van miniaturen heeft het tafeltje gekocht en Baas heeft het voor haar 'gesmoked'. Een paar jaar geleden maakten Viktor & Rolf een gigantisch poppenhuis van zes meter hoog. Dat voor een poppenhuis uit de kluiten gewassen formaat werkt vervreemdend.

Pijzel had het graag laten zien, maar helaas zijn de plafonds van het Gemeentemuseum niet hoog genoeg. Het Viktor & Rolf-huis werd bewoond door grote poppen gekleed in creaties van het modeduo. Een aantal, waaronder de strikkenbruidsjurk voor prinses Mabel, is in de tentoonstelling opgenomen.

We gaan nu even terug in de tijd en bekijken het ongelooflijk gedetailleerde pronkpoppenhuis van Lita de Ranitz. Pijzel: 'Dit geeft het interieur van die tijd heel mooi weer. En het is zo mooi gemaakt, alsof we echt in de negentiende eeuw zijn beland. Het huis zit ook vol met voor die tijd nieuwe dingen als centrale verwarming, een bad, stromend water en een handstofzuiger. Je ziet goed hoe er geleefd werd in die tijd, dat vind ik zo geweldig.' Lita de Ranitz reisde heel Europa door om stukjes miniatuur te verzamelen. Het was voor haar meer »

De spotlights zijn gericht op ienemienie ontwerpen

XXSmall laat een groot scala aan verfijnde en gedetailleerde poppenhuizen zien. Links Japans ivoren schip. In het midden ADO poppenkamer, een ontwerp van Ko Verzuu. Linkerpagina: de miniaturen van Vitra.

Van links naar rechts: miniatuur zilverwerk met inklaptafel. Model van een volledig ingerichte Japanse keuken. Stadspaleis Palazzine Giocattolo in Bologna, inclusief de bijzondere plafond-schilderingen.

Rechterpagina: poppenhuis van Sara Rothé. Haar levensvulling was het maken van poppenhuizen.

dan een hobby. 'Het is absoluut niet als speelgoed bedoeld. Ze kocht kant en klaar miniatures en liet het ook maken.' Er hangt ook veel echte kunst aan de wanden. 'Haar vader werkte aan het hof. Hij kende veel kunstenaars van de Haagsche school en het bijzondere is dat Lita veel schilderijtjes kocht of kreeg van deze kunstenaars. Aan de wanden hangen dus echte schilderijtjes van beroemde schilders.'

Uniek

Bij de inrichting van de tentoonstelling heeft Pijzel zich laten inspireren door de Stijlkamers van het museum. 'We staan nu in de Japanse kamer. Dit interieur komt uit een huis waar het Vredespaleis staat. Anna Paulowna heeft er gewoond. Ik heb dit gecombineerd met oosterse miniatures.' Een model van een volledig ingerichte Japanse keuken uit 1800 is een topstuk. Pannetjes, kommetjes, schaaltes, zelfs kruikjes voor de sake: alles is op schaal en met de oorspronkelijke materialen gemaakt. Waanzinnig mooi. Pijzel: 'Ik vind dit zó bijzonder. Ik ben hier helemaal weg van.' Een ivoren schip laat de veelzijdigheid zien. 'Het ivoor is zo dun en transparant verwerkt dat het wel papier lijkt. Echt knap gepriegeld! Wat een engelengeduld moeten die Chinezen hebben gehad.' Het Gemeentemuseum heeft zelf een indrukwekkend poppenhuis in de vaste collectie. Het is gemaakt door Sara Rothé (1699-1751). Zij

'Wat een knap gepriegeld. Wat een engelengeduld'

woonde met haar man aan de Keizersgracht in Amsterdam en het maken van poppenhuizen was haar levensvervulling. Pijzel klimt op het trapje om het huis beter te bekijken en zegt: 'We weten er heel veel van. Er zijn namelijk notitieboekjes bewaard gebleven van Sara Rothé, waarin ze alles tot in detail heeft opgeschreven. Zo weten we wat en waar ze heeft gekocht en ook hoeveel ze ervoor betaald heeft. Dat is heel uniek.' Tot slot nemen we nog een kijkje bij het miniatuur zilverwerk. 'Zilver is de

basis. In de zeventiende en achttiende eeuw stonden poppenhuizen vol met zilver. Het Nederlandse zilver was echt heel beroemd.' Pijzel wijst op een ameublement van filigrein zilver uit de zeventiende eeuw. 'Waar ik dus helemaal plat voor val, is dit pronkstuk.' We zien een hemelbedje waar de slippertjes naast staan, een wiegje, spiegeltje,

kroonluchters en zelfs een po, het is allemaal met een onvoorstelbare verfijning gemaakt. 'Dit is mijn favoriet. Het wordt nu voor het eerst in Nederland getoond. Het is van een Joodse familie die naar Zweden is gevlucht. Dit was ongeveer het enige dat ze mee konden nemen.' Ze loopt naar een volgende vitrine en bij de aanblik van een gedekte tafel met zilverwerk smelt Pijzel bijna. 'Hier ben ik ook helemaal dol op! Kijk toch wat een mooie kandelabers, al die kaarsen en het gouden bestek in een leren foedraaltje. Dit moet toch iedereen prachtig vinden!' ↗

